

3. Očetovo odpuščenje.

„Oče moj, sedaj me sódi!
Sin tvoj prosi te klečé;
A sodnik usmiljen bódi,
In otéri mi solzé!

Kar sem tebi, oče stvóril,
Prosim, da mi odpustiš; —
V boji sem se izpokóril,
Tóčil kri za dom in križ!

Solz obilo sem iztóčil,
Vrnil se domòv trpèč;
Glej roké, ki v kri pomóčil
Tebi sem jo, — némam več!“ —

„Sém, o sin na srce moje!
Ódpustim ti iz srcá;
Kaznoválo te nebó je,
Naj ti tudi pôkoj dá!

Srečen in vesel sem tóbe,
Ljubim spet te iz srcá, —
Védi sin, hudobnez sèbe
Le v nesreči izpozná!“

Josip Prosen.

Najdena listnica.

Gledališka igra v treh dejánjih.

(Na slovenski jezik preložil Iv. Tomšič.)

Osobe:

Zlatárovič, lastnik katunove tovarne v Ameriki.

Jovana, njegova soproga.

Magda, delavčeva žena.

Ljubica, 9 let stara

Dragútinca, 6 let stara } njeni hčeri.

Kmečko dekletó iz vasi.

Krčmarica.

Občinski sluga.

Jakob, voznik.

Prvo dejánje.

(Igrališče ob cesti blizu vasi. — Zlatárovič stopi z Jovano od desne strani na cesto.)

Zlatárovič. To je strahovito slab pot; tu je človek vsak čas v nevarnosti za svoje življenje.

Jovana. Dà, dà, ljubi moj, želéla bi, da bi bila v Ameriki ostala. Zdaj se užé malo ne mesec dní vozárida po teh slabih potih in v tej slabej kočiji na vse strani po deželi na okrog in čimú? — ali sva kaj dosegla? Tega, česar iščeva, našla nisva, in zdaj še ta nezgoda, ki je nama bila na življenje in smrt. Ves čas svojega življenja ne pozabim tega!

Zlatárovič. Žal mi je tebe! Resnica je, da nisva našla, česar iščeva, in upanje, da bi kdaj našel svojo preljubo sestro, splavalo mi je po vodi. Ali pomisli: to je bila moja dolžnost, in tudi ti si me silila k temu, da bi se izpolnila želja mojega umirajočega očeta. Nezgoda, ki se je nama pripetila je pač sreča v nesreči. Ako bi ne bil konj padel, ter takó voz obstal, gotovo bi se bil voz z nama vred prevrnil po strmem klancu in — najinega življenja bi bilo konec. Bodi Bogú hvala, da sva se le nekoliko ustrašila ter takó pri življenju ostala.

Jovana. In kakšen strah je bil to! Še zdaj se tresem po vsem životu. Povem ti, da danes ne morem dalje potovati. Prenočiva tukaj v bližnji vasi in jutri potujeva dalje. Ali ti je vseč takó?

Zlatárovič. Kaj bi mi ne bilo! Saj znaš, da tvoja volja, bila je vedno tudi moja volja. In najin voznik bo tudi vesel tega, kajti konja mu sta zelo trudna, in treba je, da se nekoliko odpočijeta. Samo to me skrbi, da v tej vasi ne dobiva dobre gostilnice. — Glej, ondu pride kmečko deklè, to nama pové, kako in kaj.

(Kmečko deklè s polnim košem trave na hrbtu pride od leve strani na cesto; postoji, ter gleda radovedno tuja človeka. — Zlatárovič stopi k njej in jo vpraša.)

Ljuba moja, ali bi mi znala povedati, kje je tukaj najboljša gostilnica?

Deklè. Gostilnice za gospódo v naši vasi sicer nimamo, ali dobro in pošteno krémo vama lahko pokažem. Takój óna tam je, ki stoji hruška pred hišo.

Zlatárovič. Na tem ni toliko, bodi si gostilnica ali kréma, da bi bilo nama le dobro postreženo.

Deklè. To pa to; vozniki in popotniki ondu vedno ostajajo, ter so s postrežbo popolnem zadovoljni.

Zlatárovič. Lepa ti hvala za tvojo prijaznost! (Potegne možnjo iz žepa ter vzame srebrn denar iz nje.) Ná, vzemi, ker si bila takó prijazna in si mi razložila, kar sem te vprašal.

Deklè. Kaj? srebrn novéc mi dajete v darilo? Čimu li? — Mar mislite, da sem beračica? (Obrne se nejevoljno ter otide dalje.)

Jovana. Poglej nú prevzetnega dekléta! Pri nas v Ameriki bi se kaj takega gotovo ne zgodilo. — Idiva tedaj in poskusiva svojo srečo v krémi, ki jo je namá pokazalo kmečko deklè.

Zlatárovič. Izbirati nama ni! Počakaj samo toliko, da povem najinemu vozniku. (Obrne se proti ónej stráni, od katere sta bila prišla, ter zavpije:) Hè, Jakob!

Jakob (od zunaj). Evo me gospod! — S čim naj vam postrežem?

Zlatárovič. Konj se vendar ni preveč poškodoval?

Jakob. Ni vredno da bi govorila o tem! — Na desnem stegnu se je pač malo ranil. Tam doli v vasi mu rano izmijem in mislim, da bode vse dobro. A toliko je, da v vasi moramo nekoliko ur ostati, da se konj malo odpočije.

Zlatárovič. V vasi bomo prenočili. Zapeljite voz tjá doli pred óno krémo, ki stoji hruška zunaj pred hišo, a pázite se mojega popotnega blagá. Jaz in moja gospá greva peš tukaj doli po stezi naprej.

Jakob. To mi je zelo vseč. Jutri se bomo toliko hitreje peljali. Kar se tiče vašega popotnega blagá, ne skrbite gospod, niti najmanjša stvarca se vam ne izgubi iz mojega vozá. Jaz ukrenem z vozom okoli vasi, ker je cesta nekoliko boljša.

Zlatárovič. In zdaj idi, ljuba moja Jovana, tudi tebi je treba, da se malo okrepiš in odpočiješ. (Obá gresta. — Prestanek za nekoliko časa.)

Ljubica (prišedši z leve strani s košarico v roci). To je vendar pravi križ s tem otrokom; kadar kje obstane, ne spravim je z mesta. (Kliče:) Dragutinka, pojdi nu, da poprej domóv prideve; jagod imave zadosti. Kaj bodo mati rekli, saj znaš, da so vselej v velicih skrbéh, kadar naju ni o pravem času.

Dragutinka (od zunaj). Počakaj nu malo; nekaj sem našla.

Ljubica. Bodi mi tiho! Huda sem nate, ker mi vedno zaostajaš, a mati se bodo jezili, ker naju tako dolgo ni. Pojdi hitro ter vrzi najdeno stvar v stran, saj ni tako nič vredna; ako mi hitro ne prideš, grem brez tebe domóv.

Dragutinka (pride, držeč roki pod zástor). To bi bilo pametno, da naj vržem najdeno stvar v stran; kaj tacega svoj živ dan še nisi videla. Ugani, kaj neki je?

Ljubica. Kaj družega, kakor kaka polževa lupina.

Dragutinka (smijoč se). O jejmina, vse kaj družegã je!

Ljubica. Nu potem je kak storž od jelke ali smereke.

Dragutinka. In ko bi sto let uganjevala, vendar ne uganeš nikoli. (Potegne roki izpod zástora in pokaže zalo listnico od úsnija.) Poglej, kako lepo knjigo sem našla. Kaj tacega gotovo še nisi videla nikoli. Ondu ob cesti trdó na ónem klancu je ležala. Malo ne da se nisem doli zvalila.

Ljubica (gleda listnico). To je pa res čudna knjižica; še celó ključanico ima in je dobro zaprta. Kaj praviš, kaj je v njej? Čaj, jaz jo hočem spraviti v košarico, in domá jo hočeve natančneje pogledati. Zdaj pa le hitro, da bove poprej domá.

Dragutinka. Nè, jaz ne dam knjižice tebi; moja je, jaz sem jo našla.

Ljubica. Kaj!?! tvoja je? — Ne takó, ljuba Dragutinka; niti moja, niti tvoja je ta knjižica, nego ónega je, ki jo je zgubil. Knjižico morave lastniku nazaj dati, drugače bi bile tatfíci.

Dragutinka. Nu, pa jo daj nazaj, ako znaš, kdo jo je zgubil.

Ljubica. Tega sicer ne vem, ali mati bodo užé znali, kaj je treba storiti, da se lastnik poizvé. Nu, ta bo gotovo vesel, ko dobi knjižico nazaj, in lepó se bode nama zahvalil. A zdaj pa le hitro k materi domóv! (Prime Dragutinko pod pazduho ter jo vleče s seboj.)

(Zagrinjalo pade.)

Drugo dejánje.

Igrališče v sobi.

Magda (sedèč pri oknu za mizo, drži list papirja v levej roci, a z desno si briše solzé iz očí). O ta nesrečni list! Vso srečo mi je razdril za zmirom. — Kakó grozovít trenotek je to bil, ko sem ga brala prvič, — in danes je tega užé dve leti. Sto in stokrat sem ga užé prebrala, in koliko solz sem pri njem pretočila, to vé le Bog v nebesih. — Dve leti, in — še vedno nobenega poročila o njem! To je hudó, to je bridkó! — Je-li mogoče, da bi me bil moj Stanko varál. Ali je možno, da bi bil nezvest svojeji ženi in nedolžnim otročičem, ki smo ga vendar tako pristréno ljubili? Nè, tega si niti misliti ne morem! Proč, proč od mene take misli, ki mi razjédajo dušo in srcé! Mogoče ni, nikakor ni mogoče, da bi moj Stanko zapustil mene in svoje otročiče. Saj je bil vedno tako dober, vestén in bogaboječ. Kako bi bilo mogoče, da bi mogel kaj tacega storiti! Skrb za ženó in otroke gnala ga je v daljni svet, da pomóre sebi in svojeji družini. — O Bog! gotovo ga ni več med živimi na tem svetu, ali pa tičí kje v največjem siromaštvu in pomanj-

kanji, drugače bi mi vendar poročal, kje da je, in kako se mu godí. — O da bi znala, kje da je, hitela bi do njega in mu pomagala, kolikor se pomagati dá in more. — Jaz si sicer misliti ne morem, da bi ga nikoli več ne videla na tem svetu, — ali upanja imam vendar takó malo. — Kakó nesrečna sem jaz, uboga mati! Sama moram živeti z ubožnimi otroci in prenašati križe in težave! — O Bog! kdaj bode konec mojim nadlogam, mojemu trpljenju? Ti predobri Oče v nebesih ne zapusti nas, ker ti si jedino naše upanje in tolažilo. (Ljubica in Dragutinka stopite v sobo.)

Ljubica. Mati, draga mati, kaj vam je, da se vedno jočete? O prosim vas, nikar se ne jokajte; kadarkoli vidim, da se jočete, tudi meni stopijo solzé v oči in z vami se moram jokati.

Magda. O preljuba moja otroka! kako bi se ne jokala, kadar pomislim na našo nesrečo. Danes ste užé dve leti minuli, odkar je oče iz dóma!

Dragutinka. Nu, in oče se zopet vrnejo. Vsako jutro in vsak večer prosimo dobrega Bogá, da nam ohrani očeta ter nam ga zopet zdravega in veselega pripelje domóv. Mar mislite, da Bog naše molitve ne bode uslišal? Saj ste nas tolikokrat učili, da molitev predere oblake, ako pride iz pobožnega in dobrega srcá. In to je naša molitev! — Zatorej ne jokajte se, ljuba mati, oče pridejo gotovo, to mi je povedala Ljubica užé sto in stokrat. — Kaj ne Ljubica, da pridejo oče kmalu? — A zdaj vam naj povem še nekaj družega, mati; vi še tega ne znate, da sem danes nekaj prav lepega našla!

Magda. Kaj praviš, kaj? našla si nekaj? Pokaži!

Dragutinka. Dà, našla sem zalo knjižico; ali čudna knjižica je to. — Mati, take knjižice gotovo še niste videli! S ključanico je zaprta in nihče ne more pogledati vanjo, kaj ima v sebi. Tukaj v Ljubičinej košarici je. Ljubica daj, pokaži knjižico materi. (Ljubica vzame listnico iz košarice in jo podá materi.)

Ljubica. Tu poglejte mati, kako čudna knjižica je to.

Magda (čudèč se). Kaj? to si ti našla, Dragutinka? — A knjižica to ni, to je listnica. Gotovo jo je zgubil kak popotni gospod, ker tukaj v vási nima nihče kaj tacega.

Ljubica. In kaj pravite mati, čimu je taka listnica?

Magda. V listnico se spravljajo listi in tudi denarji.

Dragutinka. Če je temu takó, potlej užé vem, zakaj je tako dobro zaprta.

Ljubica. A denarja vendar ni v njej, ker je tako lahka.

Magda. To se zna, da srebrnih in zlatih denarjev v tej listnici ni; ali tudi papirnate denarje imamo, in tacega denarja je tukaj notri lahko več tisoč goldinarjev.

Dragutinka (čudèč se). Več tisoč goldinarjev je tukaj notri! Dajte mati, da nesem listnico hitro h ključaničarju, on mi jo odprè.

Magda. Nè, ljuba moja, tega ne smemo storiti! Listnica ni tvoja svojína, in zato je tudi ne smeš odpreti.

Dragutinka. Ali mati, saj ne bodem nič vzela, le pogledala bi rada, kakšni so papirnati denarji.

Magda. To ni lepó, da si takó radovedna. Tudi bi se ti po denarjih lahko poželjivost vnela. Ali si užé pozabila zgodbo iz sv. pisma, ki nam pripoveduje, kako je Eva v raji zapoved božjo prelomila in takó grešila? Ako

bi ne bila Eva iz radovednosti prepovedanega sadú pogledala, gotovo bi ga ne bila tudi jedla. — Nè, Dragutinka, nè; listnico moramo zaprto, kakor si jo našla, dati lastniku nazaj.

Dragutinka. Kako pa naj damo listnico nazaj, ako ne vemo, čigava je in kdo jo je zgubil?

Magda. Ne skrbi zato, ljubo moje dete, to prav lahko pozvémo. Listnico bomo dali gosp. župniku, da jo jutri, ker je ravno nedelja, z lece oznanijo ljudém; gotovo se bo potem njen lastnik hitro oglasil.

(Zdajci se sliši od zunaj občinski sluga, ki ljudém nekaj naznanja.)

Občinski sluga. Daje se vam na znanje, da je nek tuj gospod pred jedno uro ob velikej cesti na Smolnikovem klancu izgubil listnico. Kdor jo je našel in mu jo prinese nazaj, dobi 50 goldinarjev plačila.

Ljubica in Dragutinka (ob enem). Evo! lastnika imamo užé tukaj.

Magda (k oknu stopivši, zakliče:). Tomaž! kje je tuji gospod, ki je zgubil listnico?

Občinski sluga. V krčmi tam doli pri sosedi; ali ste morda vi našli listnico?

Magda. Moja Dragutinka jo je našla.

Občinski sluga. To me veseli; zdaj mi ni treba dalje po vási létati in razglaševati izgubljeno listnico. Čestitam vam k lepemu darilu; petdeset goldinarjev vam bode prijeten dar.

Magda. Kolika sreča! Dà, ljubi Bog, ti nas nisi zapustil, v največjem pomanjkanji prišla nam je tvoja pomoč. Veselita se, otroka, in zahvalita se dobremu očetu v nebesih. Petdeset goldinarjev je obljubljeno ónemu, ki listnico najde. S tem denarjem nam je pomagano v največej sili.

Dragutinka. Ali vidiš, Ljubica, da sem vendar nekaj dobrega našla. O kako me veseli, da sem bila také srečna!

Magda. Idi, Dragutinka, ti moje srečno dete, in ti Ljubica, zdaj gremo doli k sosedi, da ponese mo listnico tujemu gospodu; znam, da je v velikih skrbéh. (Otídejo.)

(Zagrinjalo pade.)

Tretje déjanje.

(Zlatárovič in Jovana sedita v krčmi za mizo. Na mizi vino in jedila.)

Zlatárovič. To bi bila pač velika nesreča za naju, ako listnice ne dobiva.

Jovana. Več kakor tisoč goldinarjev v jednom dnevu zapráviti, to bi bilo vendar malo preveč.

Zlatárovič. Za denar mi še ni toliko, to izgubo bi lahko pozabil, ali žal bi mi bilo, slike mojega rajncega očeta, bila je jedina, ki sem jo imel od njega. — Vprašati moram, ali so se ljudjé užé vrnili, ki so šli listnico iskat. Hé, krčmarica!

Krčmarica (pristopi k mizi). S čim naj vam postrežem? Ali vam naj prinesem vina?

Zlatárovič. Né, vprašal bi vas le rad, ali so se ljudjé užé vrnili, ki so šli listnico iskat?

Krčmarica. Ravno kar so tukaj.

Zlatárovič. In listnico so našli?

Krčmarica. Žalibog da niso.

Zlatárovič. Ali so jo pa tudi na pravem kraju iskali?

Krčmarica. To mislim, da so. Vaš voznik je šel ž njimi in ta najbolje zna, kje mu je konj padel; ondu ste menda tudi listnico zgubili. Iskali so jo na vse strani okoli, pa tudi po vsem potu, po katerem ste vi šli s svojo gospó, ali nikjer niso listnice dobili. — Gotovo ste jo užé poprej kje zgubili.

Zlatárovič. To ne, kajti ravno v istem trenutku, ko je konj padel, imel sem še listnico v rokah. Ko skočim iz vozá, dejal sem jo v žep svoje površne suknje, ki sem jo imel čez ramo, in iz žepa mi je mogla pasti.

Krčmarica. Potem jo je užé kdo drugi pobral.

Zlatárovič. To je slabo tolažilo za mene.

Jovana. Listnice ne dobiš nikoli več. Kdor jo je pobral, ta je gotovo ne prinese več nazaj.

Krčmarica. To ni lepó, gospá, da si kaj tacega mislite o nas. Hvala Bogú, v naši vási so zgolj pošteni ljudjé, in ako je kdo listnico pobral, gotovo vam jo prinese, nato se smete zanésti. Le potrpite malo. Oče župan je poslal občinskega slugo po vsej vási, da razglasi vašo izgubo; kmalu bomo slišali, pri čem da smo. Ali želite, da vam s čim postrežem?

Zlatárovič. Hvala vam lepa! za zdaj imava vsega zadosti. — Ali počakite nu! Dajte ónim, ki so listnico iskali vsacemu kozarec vina na moj račun.

Krčmarica. Storim, kakor ste mi ukazali. Ali povem vam, da naši ljudjé za svoj trud plačila ne iščejo. To delo bi vam tudi zastonj storili. (Otide.)

Jovana. Krčmarica je pač poštena duša! A to se mi vendar malo preveč zdi, da si misli, da so tudi vsi drugi ljudjé v tem kraju takó pošteni kakor je ona. Dá, ako bi bili vsi taki, kakor je ono kmečko deklè, ki je z nama govorilo na cesti, potlej jej rada verjamem, da je tu v tem kraju poštenje domá.

Zlatárovič. Slovanom je poštenje značaj; zatorej tudi rad verjamem ženi, kar je govorila.

(Krčmarica stopi naglo v sobo, za njo Magda in njeni dve hčeri.)

Krčmarica. Ali nisem prav rekla, da imamo pri nas zgolj poštene ljudi? Evo, listnica je užé tukaj? (K Magdi.) Tukaj je gospod, čegar listnico ste našli. (Odstopi.)

Magda. Listnico vam prinesem. Moja Dragutinka jo je našla.

Zlatárovič. Kaj, to dekletce tukaj je našlo mojo listnico? — In kje si jo našla, ljuba moja?

Dragutinka. Tam gori ob cesti na Smolnikovem klanecu je ležala na tléh. Iskala sem jagod pa so bile vse poteptane.

Jovana. Kako ljubeznjivo dekletce je to!

Zlatárovič. Vi ste poštena žena, in zeló sem vam hvaležen za najdeno listnico, kajti povem vam, da imam v njej petnajst sto goldinarjev v papirji. Z veseljem vam izplačam darilo, katero sem obljubil.

Jovana. A to ljubeznjivo dekletce tukaj mora še posebej dobiti darilo od mene. (Vzame zlat križec z vratú, ter ga obesi Dragutinki okoli vratú.) Na, tukaj imaš zlat križec, da ga nosiš v spomin na mene. Spominjaj se vedno na

Bogá in njegovo pričujočnost, kadar koli boš v kakej skušnjavi, in Bog te bode vároval, da ne storiš ničesar, kar bi bilo zoper njegovo zapoved.

Dragutinka (poljubivši gospéj roko). Glej, Ljubica, kako lep križec imam!

Zlatárovič. Žena, vi ste svoje otroke dobro vzredili; to bode vam in vašim otrokom obilo božjega blagoslova doneslo. — A povejte mi zdaj odkritosrčno, — bi li mi bili listnico tudi potem nazaj prinesli, ako bi bili znali, da ima toliko denarja v sebi?

Magda. Gospod, kaj si mislite o meni? — To se zna, da se mi je takój zdelo, da mora listnica veliko vrednost v sebi imeti, ker ste najdeniku toliko plačilo obljubili. Ali povém vam, naj bi bila tudi znala, da ima listnica Bog zna koliko vrednost v sebi, ravno tako hitro bi vam jo bila nazaj prinesla, če bi tudi ne bili najdeniku nobenega plačila obljubili. To je sicer res, da smo zeló ubožni, ter se imamo z največo silo boriti za vsakdanji kruh, ali pošteni smo in pošteni hočemo ostati, naj bi se nam še tako trda godila.

Zlatárovič. Vse to vam rad verujem; zatorej oprostíte, ako vas sem znabiti s svojim nepremišljenim vprašanjem razžalil. Tega nisem mislil storiti! — Kakor mi ste ravno povedali, ste zeló ubožni; brž ko ne ste vdova?

Magda. O Gospod, ko bi bila vdova, bi svoje križe in težave znabiti laže prenašala. Ali vdova nisem, moj mož me je pred dvemi leti zapustil in še dandanes ne vem, kje je, in kako se mu godi.

Jovana. To je grozovít, nesramen človek!

Magda. Ne sodíte prehudo o mojem možu, dobra gospá, on nas ni zapustil iz hudobije. Bil je vedno dober in pošten; ali skrb za vsakdanji kruh gnala ga je od nas. Po njegovem odhodu sem našla domá na mizi list, katerega sem užé sto in stokrat prebrala. Ni čudo, da ga užé od besede do besede na pamet znam. List se glasi: „Preljuba žena! Našega siromaštva ne morem dalje gledati. Smiliš se mi ti, smilita se mi otroka. Bog v nebesih zná, da bi vam rad pomagal, ako bi le mogel. Prosjáčiti me je sram, ker sem še čvrst in mlad ter za vsako delo sposoben. Ne kaže mi družega, nego da vas zapustim ter si poiščem zaslúžka v kacem drugem kraji. Svet je velik in širok, ter upam, da bo imel tudi za nas kruha. Kakor hitro najdem kako primerno službo, takój bodem pisal, da pridete za menoj. Do istega časa potrpite ter zaupajte na Bogá. On je dober oče in nas ne zapustí, le skušati nas hoče, ali mu tudi v trpljenji in težavah ostanemo zvesti in pokorni. S trdnim upanjem, da se skoraj vidimo i. t. d.“ — Iz tega vidite, da moj mož ni hudoben. Ljudjé so govorili, da je šel v Ameriko. A jaz nisem potem nikoli več slišala o njem.

Zlatárovič. Kako to, da ni mogel v domačem kraji dobiti potrebnega zaslúžka?

Magda. Poskušal je vse, a zamán. Moj mož je tiskar za katun (bombaževino) in je imel službo v nekej tovarni dve uri od tukaj. Gospodar katunove tovarne je prišel na nič in moj mož ob službo, ker tudi v drugih tovarnah zaradi slabih časov ni bilo dobiti dela.

Zlatárovič. Kako je imé vašemu móžu?

Magda. Stanko Novak se piše.

Jovana (čudèč se). Stanko Novak? — (Zase.) Kako mi je pri srci; ali ni to imé našega tovarniškega paznika (nadzornika)?

Zlatárovič (zasé) Ti se pač ne motiš! (K Magdi.) Prosim, povejte mi še več o svojem móžu, opišite mi ga natanko, kakošen je in kakó izgleda. Jaz potujem mnogo po Ameriki, znabiti, da ga kje najdem.

Magda. Dvomim, da bi ga našli, ker ga gotovo ni več na tem svetu; ako bi bil živ, gotovo bi mi bil užé pisal. — Moj mož Stanko je srednje velikosti, krepke postave, ima črne lasé in rujave oči. In čimu bi vam ga opisovala? Tukaj pogledjte njegovo hčerko Dragutinko in njenega očeta imate živega pred seboj.

Jovana. On je! Dekletce je živa podoba svojega očeta.

Zlatárovič (k Magdi). Veseli me, da sem tako srečen ter vam o vašem móžu morem kaj več povedati. Vaš mož živi in je v dobrih okolnostih. Jaz ga poznam kakor samega sebe. Dober in pošten človek je to.

Magda. Kaj?! Vi poznate mojega možá? O Bog! bodi usmiljen meni ubogej siroti. — Takó je vendar resnica, da je moj mož pozabil mene in svojih ubogih otročičev!

Zlatárovič. Prosim, poslušajte me! — Vaš mož je šel res v Ameriko. Iz začetka mu je šlo zeló slabo, kakor vsacemu, kdor se preseli iz svojega rôdnega kraja v tuj, neznani mu svet. Siromak se mi je smilil in vzel sem ga v svojo tovarno, kjer užé leto in dan prav natančno svojo službo opravlja. Verjemite mi žena, da smete ponosna biti na svojega možá. Takó pridnega, razumnega in zanesljivega človeka še nisem imel v svojej službi, kakor je vaš mož, Stanko Novak. Zató sem ga pa tudi pred svojim odhodom postavil za družega paznika svoje tovarne. Tudi mi verjemite, žena, da vaš mož ni pozabil niti vas niti vaših otročičev. Kolikor ga poznam, skrbi zeló za vas. Živi jako varčno, da bi, kakor mi je sam pripovedoval, prihranil si toliko, da vam more potrebne denarje poslati, da bi se preselili k njemu v Ameriko. Bodite torej potolaženi, ker gotovo bote dobili kmalu pismo in denarje od njega. Da pa ne bote tačas pomanjkanja trpeli, podvojiti hočem darilo, ki sem ga obljubil najdeniku svoje listnice.

Magda. O plemeniti gospod! Vas je ljubi Bog poslal meni in mojim otročičem v tolažbo. Kakó naj se vam zahvalim! To poročilo je večja sreča za mene, nego da bi mi kdo dal tisoč goldinarjev. — Otroka veselita se, vajin oče živi, in kmalu bomo pri njem!

Ljubica (k Dragutinki). Ali ti nisem rekla, Dragutinka?

Dragutinka. Dà, dà, in kako si ti vse to znala?

Zlatárovič (k Jovani). Glej Jovana, najino potovanje vendar ni bilo zaman. To je, da nisva našla moje sestre, ali Bog je obrnil to stvar takó, da je ta uboga žena po naji našla svojega možá.

Jovana. Res je takó; previdnost božja je čudna, in upanje me navdaja, da tudi tvojo sestro najdeva. — Kaj misliš, ali bi ne bilo dobro, ako bi tukaj tej ženi razodel, čimu midva potujeva po Evropi? Znabiti da nam Bog po njej pokaže pot do tvoje preljube sestre.

Zlatárovič. Prav rad storim to, ako je to tvoja želja. (K Magdi.) Poslušajte me, ljuba moja, naj vam zdaj tudi jaz povem, zakaj sem prišel iz Amerike tu sem v vaše kraje. Pred dvajsetimi leti šel sem kot mlad ključaničar iz Evrope v daljno Ameriko. Prva leta se mi je zeló slabo godilo, a zaupal sem na Bogá in takó sem se privadil kmalu težavnemu življenju. Naposled

dobim službo mehanikarja v nekej velikej tovarni, in hitro sem napredoval. Bog je blagoslovil mojo pridnost in moje delo in užé v desetih letih sem si toliko prihranil, da sem delo lahko na svojo roko začel. Kupčija mi je šla dobro izpod rok. Ko vidim, da sem na trdnem stališči, pisal sem očetu in bratu, da bi prišla k meni v Ameriko, kar sta tudi storila. Bratu sem dal v tovarni službo prvega pazníka. Kdo je bil sréčnejši, nego li jaz! Jedíno, kar me je bolélo, bilo je to, da svoje sestre nisem mogel nikakor pregovoriti, da bi bila zapustila domovino in šla k meni v Ameriko. Mnogo listov smo jej pisali, ali nobenega odgovora ni bilo od nje. Naposled se je nas polastila misel, da je ali umrla, ali se je pa preselila iz svojega rôdnega kraja v kak drugi kraj. Dalje nismo več vprašali po njej. Pred šestimi mëseci so mi umrli moj dobri oče in umirajoč so mi še naročili, naj storim, kolikor morem, da poizvém, kje je moja sestra, in ako je še pri življenji, naj jo vzamem k sebi, kajti zeló jih skrbi, da sirota živi v pomanjkanji in bédí. Da bi očetovo poslednjo voljo izpolnil, podal sem se na pot iz Amerike v Evropo in kakor vidite, na tem potovanji me spremlja tudi moja soproga Jovana. Ali žalibog, namén najinega potovanja je bil do zdaj še brez vsega vspeha. V mojem rôdnem kraji sva le toliko zvedela, da je moja sestra takój po očetovem odhodu šla v mesto služít, a kasneje se je omožila z nekim delavcem, s katerim je zapustila mesto in šla nekam drugam. Vsa moja nadaljna pozvedovanja bila so zamán. In tako mi je upanje, da bi izpolnil zadnjo željo svojega rajncega očeta, splavalo popolnem po vodi. Samo to me veselé, da sem zgubljeno listnico zopet našel, kajti v njej hranim sliko svojega rajncega očeta, in ta slika je jedína, ki jo imam; — njena zguba bi mi bila v mojo največjo žalost.

Magda (ki je z največjo pozornostjo vse to poslušala). O Bog! o Bog! kako mi bíte srcé. Ali je mogoče? — Prosim vas, pokažite mi podobo svojega rajncega očeta, pokažite, pokažite mi jo!

Zlatárovič (vzemaši sliko iz listnice). Od srca rad; tukaj jo imate!

Magda (prime naglo za sliko in jo na svoji ustni pritisne). O Bog, moj oče, moj preljubi oče!

Zlatárovič. Kaj? — Vaš oče? Kako se je imenoval vaš oče?

Magda. Franjo Zlatárovič se je pisal in je bil ključaničar v Zabrézji.

Zlatárovič. On je! — *Magda*, moja preljuba sestra! (Objame jo.) Moje potovanje tedaj ni bilo zamán. O koliko veselje! — Ali zeló si se ízpremenila v teh dvajsetih letih! Jaz bi te ne bil nikoli spoznal!

Magda. Tudi jaz bi te ne bila spoznala; ali nekako posebno čútje se je vzbudilo v mojem srci, ko sem te zagledala.

Jovana. Prísrčno vas pozdravljam, moja preljuba svakinja, kakor tudi vaju, preljuba moja otroka!

Zlatárovič. Kako hvaležen sem ti, *Jovana*, za tvoj nasvét! Ako bi mi ne bila tí potovanja v Evropo nasvetovala, nikoli bi ne bil našel svoje preljube sestre.

Jovana. Bogu se moramo najpred zahvaliti. On nas je po prečudnih okolnostih pripeljal do tega, česar sva željela. Da je konj padel, to je bila božja previdnost, ki je naju v tej vási ostati prisilila in tudi izgubo tvoje listnice provzročila. Po previdnosti božjej je moral ravno otrok tvoje sestre

listnico najti in njegova mati ti jo je morala nazaj prinesti. Ako bi se nama ne bila nesreča s konjem prigodila, popotovala bi bila memo tvoje sestre, brez da bi jo, bila dobila.

Magda. Ves čas svojega življenja bom Bogú zató hvaležna. Denašnji dan, ki je bil pred dvema letoma najbridkéjši v mojem življenji, prinesel mi je danes največjo srečo. Takrat sem zgubila svojega možá, in danes najdem možá in brata.

Zlatárovič. A zdaj nam je treba misliti na prihodnost. To se takó uméje, da boš ti, preljuba sestra, s svojima otročičema šla z nama v Ameriko. Če bi tudi ne gledala nato, da se bo s tem želja najinega rajncega očeta izpolnila, vendar moraš iti z nama, ker to ti naklada dolžnost do tvojega možá in ljubezen do tvojih otročičev.

Magda. O preljubi brat! z največjim veseljem idem z vama. Čimu bi tudi ostajala tukaj, kjer nimam niti soródnikov niti znancev?

Zlatárovič. Tedaj je vse dobro. Jaz grem s svojo soprogo Jovano še v bližnje toplice in čez štiri tedne odrinemo v Ameriko. Tačas pripravi vse potrebno za odhód. Dal ti bom še poprej denarjev, kolikor jih potrebuješ, da vse svoje stvari v red spraviš.

Jovana. Komaj čakam, da bi bili užé na svojem dómu.

Zlatárovič. In ondú v našej. novej domovini hočemo godovati veseli dan našega snúdenja, ko bomo vsi skupaj prav srečni in zadovoljni.

(Zagrinjalo pade.)

Poguba rodú Abenceragov.

Za časa Boabdila, poslednjega kralja mavrskega na Španjskem, sta živelá v Granadi dva plemenita rodova v zagrizenem neprijateljstvu, namreč rod Abenceragov in Zegrov. Drug na druge so ščevali kralja, dokler se naposled ne posreči Zegrom osumíčiti Abencerage pri Boabdilu, češ, da so mu tajni sovražniki. Vsled tega izdajskega opomina je bil Boabdil na videz še nadalje vljuden in milostiv Abenceragom pozvavši vse može tega rodú k slavnosti v Alhambro. Sešlo se jih je vseh 84. Drug za drugim je vstopil skozi male duri v prekrasno dvorano, katerej še dan danes pravijo sobana Abenceragov; a tu je užé čakalo nanj izdajstvo in poguba. Jedva je kdo vnišel, takój so ga vlekli k mramorovemu vodnjaku ter ga ondu obglávilí. Noter do danes še stoji ta vodnjak in na belem mramorovem podu so videti zarudele škorne, pravijo neki, da so to krvave sledi onih 84 obglávljencev in se, kakor trdi ljudstvo, nikakor ne dadó izmiti. Ljudjé tudi pripovedujejo, da se tu njihovi duhovi še vedno prikazujejo o pólunoči in nobeden Španjolec ne hodi semkaj ne prekrizavši se preje ter pomolvíši.

To strašno klanje se je neki zgodilo 1480. leta. Leta 1492 se je morala udati Granada z Alhambro vred kristjanom in Boabdil je pobegnil v Afriko, kder je kmalu na to poginil.